

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης: 32/2021

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Τμήμα Γ')

Συνεδρίαση της 1^{ης} Μαρτίου 2021

Σύνθεση :

Πρόεδρος: Βασιλική Δούσκα, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αδαμαντία Καπετανάκη, Κυριακή Παρασκευοπούλου, Χρήστος Μηκίδης, Ευάγγελος Μαρίνης, Μιχαήλ Τζουβάρας, Νικόλαος Μουκαζής, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Φωτεινή Καμπισιούλη, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμ. πρωτ. 3415/2.4.2019 (αριθμ. εισ. εγγράφου 420/41/9.4.2019) της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικών Υπηρεσιών, Δ/σης Διοικητικού, Τμήματος Α΄ Προσωπικού του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, όπως συμπληρώθηκε με το με αριθμ. πρωτ. 9247/28.12.2020 έγγραφό της.

Περίληψη ερωτήματος: Σε ποιες ενέργειες οφείλει να προβεί το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Γ.Π.Α.) μετά τη γνωστοποίηση από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών (Πάντειο Πανεπιστήμιο)

και τη με αριθμό 6/2020 έκθεση ελέγχου της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, ότι το από 6.7.1998 πιστοποιητικό παρακολούθησης του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Β΄ Ευρωπαϊκή Έδρα Jean Monnet, με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες», με το οποίο χορηγήθηκε στη Σ.Π., υπάλληλο του Γ.Π.Α., το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών και το οποίο έχει ληφθεί υπόψη για τη βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξή της, δεν αποτελεί Μεταπτυχιακό Δίπλωμα σε επίπεδο Masters

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ΄) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στα έγγραφα της ερωτώσας Υπηρεσίας και στα στοιχεία που το συνοδεύουν εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

1. Η Σ.Π., υπάλληλος με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (Ι.Δ.Α.Χ.), ειδικότητας ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού στο Τμήμα Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής του Γ.Π.Α., με την από 2.4.2009 αίτησή της (αριθμ. πρωτ. 2915/2.4.2009) προς το Υπηρεσιακό Συμβούλιο του Γ.Π.Α. ζήτησε να της χορηγηθεί το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, υποβάλλοντας ταυτόχρονα αντίγραφο του μεταπτυχιακού της τίτλου και βεβαίωση του Διευθυντή του Εργαστηρίου Γεωργικής Ζωολογίας και Εντομολογίας του Τμήματος Φυτικής Παραγωγής και ήδη Τμήματος Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής του Γ.Π.Α., περί συνάφειας των μεταπτυχιακών της σπουδών με το αντικείμενο της απασχόλησής της.

2. Το υπηρεσιακό συμβούλιο του Γ.Π.Α. στη 2^η συνεδρία της 16.7.2009, αφού έλαβε υπόψη τη βεβαίωση του Διευθυντή του ως άνω Εργαστηρίου, αποφάσισε ομόφωνα να χορηγήσει στη Σ.Π. το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών από 2.4.2009, ημερομηνία υποβολής της αίτησής της, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 8 παρ. Α1 του ν. 3205/2003 (Α΄ 297). Κατόπιν τούτου, εκδόθηκε η με αριθμ. πρωτ. 2915/21.7.2009 Πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού του Γ.Π.Α., με την οποία χορηγήθηκε στη Σ.Π. το εν λόγω επίδομα, ποσού 45€ μηνιαίως, από 2.4.2009.

3. Με το με αριθ. πρωτ. ΓΕΔΔ Φ.481/17/οικ. 11411/9.7.2018 έγγραφο της Γενικής Επιθεωρήτριας Δημόσιας Διοίκησης και στο πλαίσιο της με αριθ. ΓΕΔΔ/Φ481/17/6706/9.6.2017 εντολής διενέργειας ελέγχου ως προς τη χρήση, από άτομα που έχουν τη δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα, του Πιστοποιητικού παρακολούθησης του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων του Παντείου Πανεπιστημίου με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες», ως μεταπτυχιακού τίτλου, ζητήθηκε, μεταξύ άλλων φορέων και υπηρεσιών του Δημοσίου, και από το Γ.Π.Α., η αποστολή στοιχείων για τις περιπτώσεις υπαλλήλων του, που έχουν τύχει βαθμολογικής και μισθολογικής εξέλιξης, λόγω αναγνώρισης του ανωτέρω Πιστοποιητικού ως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

4. Το Γ.Π.Α., απευθυνόμενο με το με αριθ. πρωτ. 6639/3.4.2018 έγγραφό του προς το Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου, ζήτησε να πιστοποιηθεί η γνησιότητα του μεταπτυχιακού τίτλου της Σ.Π. «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες». Σε απάντηση του εγγράφου αυτού, το Πάντειο Πανεπιστήμιο γνωστοποίησε στο Γ.Π.Α., ότι το από 6.7.1998 Πιστοποιητικό παρακολούθησης του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Β΄ Ευρωπαϊκή Έδρα Jean Monnet, με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες» στο όνομα ΠΕΡΗΦΑΝΟΥ ΣΟΦΙΑ είναι γνήσιο, αλλά δεν αποτελεί Μεταπτυχιακό Δίπλωμα σε επίπεδο Masters, ο δε Μεταπτυχιακός Κύκλος Σπουδών καταργήθηκε το έτος 2005, όταν ξεκίνησε στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών αντίστοιχη θεματική ειδίκευση στο επίσημο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.), το οποίο και απονέμει πλέον επίσημο τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών σε επίπεδο Masters (βλ. το με αριθμ. πρωτ. 1868/3.9.2018 έγγραφο).

5. Μετά την ολοκλήρωση του προαναφερθέντος ελέγχου από κλιμάκιο της Μονάδας Επιθεωρήσεων και Ελέγχων της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, η οποία συστήθηκε με το ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: Οργάνωση, Λειτουργία και Διαφάνεια της Κυβέρνησης, των Κυβερνητικών Οργάνων κ.λ.π.» (Α΄ 133) και η οποία κατέστη καθολικός διάδοχος, μετά την κατάργηση, μεταξύ άλλων, του Σώματος Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης (άρθρ.82), συντάχθηκε η με αριθμ. 6/2020 έκθεση ελέγχου.

Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, ο μεταπτυχιακός κύκλος σπουδών με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες» εντάσσεται στους μεταπτυχιακούς κύκλους σπουδών, που οργανώνονται από Α.Ε.Ι. και οδηγούν σε χορήγηση πιστοποιητικών παρακολούθησης, αλλά δεν σχετίζονται με τα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.), που οδηγούν στη χορήγηση Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.), με συνέπεια οι κάτοχοι των συγκεκριμένων Πιστοποιητικών Παρακολούθησης να μην μπορούν να εξομοιωθούν με τους αποφοίτους Π.Μ.Σ., δηλαδή κατόχους Μ.Δ.Ε., ως προς την ειδική αντιμετώπιση που θεσπίζει ο νομοθέτης στο πλαίσιο της πολιτικής στελέχωσης (σύστημα και κριτήρια προσλήψεων), της μισθολογικής πολιτικής και της πολιτικής διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού (σύστημα σταδιοδρομίας – βαθμολόγιο – σύστημα επιλογής Προϊσταμένων). Αναφορικά με το Γ.Π.Α., η ως άνω έκθεση ελέγχου διαπίστωσε τη χορήγηση στην Σ.Π. επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών από 2.4.2009, λόγω της αναγνώρισης της συνάφειας του ανωτέρω τίτλου με το αντικείμενο απασχόλησής της καθώς και τη βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη της υπαλλήλου.

Τέλος, με την παραπάνω έκθεση ελέγχου προτείνεται, μεταξύ άλλων, η αποστολή της έκθεσης ελέγχου στο Ελεγκτικό Συνέδριο, για τυχόν ενέργειές του, σχετικά με την καταβολή των αποδοχών, όπως αυτές έχουν υπολογιστεί με την πρόσκτηση δύο (2) επιπλέον μισθολογικών κλιμακίων στους υπαλλήλους και τυχόν επανακατάταξη αυτών σε μισθολογικά κλιμάκια.

6. Ακολούθησε, η με αριθμ. πρωτ.ΔΙΔΑΔ/Φ.31.69/3003/Οικ.22055/27.11.2020 εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών (ΑΔΑ: 6ΗΜΕ46ΜΤΛ6-Κ35Ω), σύμφωνα με την οποία οι Διευθύνσεις Διοικητικού/Προσωπικού των φορέων, στους οποίους υπηρετούν οι υπάλληλοι που κατέχουν το εν λόγω Πιστοποιητικό Παρακολούθησης, θα πρέπει να προβούν, αμελλητί, στον έλεγχο των προσωπικών μητρώων των υπαλλήλων αυτών και εφόσον οι τελευταίοι κατέχουν το προαναφερθέν Πιστοποιητικό Παρακολούθησης, το οποίο λήφθηκε υπόψη, ως μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης για οποιαδήποτε συνέπεια που αφορούσε την υπηρεσιακή τους κατάσταση και εξέλιξη, να προβούν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, κατά περίπτωση, για την αποκατάσταση της νομιμότητας.

7. Με το με αριθμ. πρωτ. 9247/28.12.2020 έγγραφό της, η Γενική Διεύθυνση

Διοικητικών Υπηρεσιών, Δ/νση Διοικητικού, Τμήμα Α΄ Προσωπικού του Γ.Π.Α. μας γνωστοποίησε, ότι μετά τη χορήγηση στην Σ.Π. του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών, για την οποία (χορήγηση) το Πιστοποιητικό Παρακολούθησης λήφθηκε υπόψη από την αρμόδια Υπηρεσία ως Μεταπτυχιακός Τίτλος Σπουδών, επακολούθησε βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη της Σ.Π., η οποία έχει ως εξής:

α) Με τη με αριθμ. 7468/24.9.2010 πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού η Σ.Π. κατατάχθηκε στο Β΄ βαθμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ.2 του ν. 3801/2009 (Α΄ 163), μειωμένου του χρόνου κατά δύο έτη.

β) Με τη με αριθμ. 7646/22.11.2011 πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού η Σ.Π. κατατάχθηκε στον Δ΄ βαθμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 28 του ν.4024/2011 (Α΄ 226), αφαιρουμένων δύο ετών.

γ) Με τη με αριθμ. 7292/24.9.2013 πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού χορηγήθηκε στη Σ.Π. το 3^ο Μισθολογικό κλιμάκιο του Δ΄ βαθμού, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4024/2011. Τα δύο έτη, που είχαν αφαιρεθεί για την κατάταξη στον Δ΄ βαθμό, υπολογίστηκαν και για τη χορήγηση του κλιμακίου.

δ) Με τη με αριθμ. 3001/18.4.2016 πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού η Σ.Π. κατατάχθηκε από 1.1.2016 στο 10^ο μισθολογικό κλιμάκιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4354/2015 (Α΄ 176). Προωθήθηκε κατά δυο Μ.Κ., λόγω του Μεταπτυχιακού τίτλου.

ε) Με τη με αριθμ. 6632/7.9.2016 πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού η Σ.Π. κατατάχθηκε στον Α΄ βαθμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4369/2016 (Α΄ 33). Η Σ.Π. συμπλήρωσε το χρόνο για κατάταξη στον Α΄ βαθμό, ανεξαρτήτως προσμέτρησης του Μεταπτυχιακού τίτλου, δεδομένου ότι είχε χρόνο υπηρεσίας μεγαλύτερο από τον απαιτούμενο, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 25 του ν. 4369/2016 (13 έτη υπηρεσίας), δηλαδή είχε συνολική υπηρεσία 16 έτη, 3 μήνες και 13 ημέρες.

στ) Με τη με αριθμ. 1641/23.2.2018 πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού χορηγήθηκε στη Σ.Π. το 11^ο μισθολογικό κλιμάκιο, λόγω παρόδου διετίας σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 11 του ν.4354/2015.

8. Ενόψει των ανωτέρω, υποβλήθηκε το αναφερόμενο στο προοίμιο της

παρούσας ερώτημα, όπως συμπληρώθηκε με το με αριθμ. πρωτ. 9247/28.12.2020 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικών Υπηρεσιών του Γ.Π.Α.

Νομοθετικό Πλαίσιο

9. Στις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 5 του Συντάγματος ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: *«1...5. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους έχουν δικαίωμα να ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που αφορούν τους οργανισμούς τους...».*

10. Στις διατάξεις των άρθρων 10 παρ. 1 και 2, 11 παρ. 1 περ. α' και β', 2 και 3, 12 παρ. 1 και 4 περ. β' του ν. 2083/1992 «Εκσυγχρονισμός της ανώτατης εκπαίδευσης» (Α' 159), όπως οι διατάξεις αυτές ίσχυαν, πριν την κατάργησή τους με το άρθρο 81 παρ. 9 του ν. 4009/2011 (Α' 195), με την επιφύλαξη των μεταβατικών διατάξεων των άρθρων 76 έως και 80 του ίδιου νόμου, ορίζονταν, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 10 *«1. Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα έχουν την κύρια ευθύνη της οργάνωσης και λειτουργίας προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών (Π.Μ.Σ.), τα οποία έχουν επιστημονική ενότητα και πληρούν προϋποθέσεις, που εγγυώνται υψηλό επίπεδο σπουδών. 2. Τα Π.Μ.Σ. βρίσκονται μέσα στο πλαίσιο των σκοπών και των στόχων των Α.Ε.Ι., αναφέρονται σε συγγενείς ειδικότητες και αποσκοπούν στην προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και στην ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, ερευνητικών και αναπτυξιακών αναγκών της χώρας. 3...».*

Άρθρο 11 *«1. α) Τα Π.Μ.Σ. αποσκοπούν στην προαγωγή της γνώσης και στην ανάπτυξη της έρευνας και οδηγούν στην απονομή διδακτορικού διπλώματος... Τα Π.Μ.Σ. προβλέπουν υποχρεωτικώς πριν από την απονομή του διδακτορικού διπλώματος τη δυνατότητα απονομής μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης. Η χρονική διάρκεια για την απονομή του διπλώματος αυτού ορίζεται στο πρόγραμμα και δεν μπορεί να είναι μικρότερη από ένα πλήρες ημερολογιακό έτος... β) Την ευθύνη για την οργάνωση και την εν γένει λειτουργία Π.Μ.Σ. την έχει το τμήμα εκείνο του Α.Ε.Ι., το οποίο καλύπτει το αντίστοιχο επιστημονικό θέμα του μεταπτυχιακού προγράμματος, και το οποίο*

ορίζει και τον αντίστοιχο αρμόδιο ή τους συναρμόδιους τομείς...2...Τα Π.Μ.Σ. καταρτίζονται από τη γενική συνέλευση ειδικής σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του οικείου τμήματος και εγκρίνονται από τη Σύγκλητο του οικείου Α.Ε.Ι...3. Η τελική έγκριση του Π.Μ.Σ. δίδεται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ο οποίος εκδίδει απόφαση, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως....».

Άρθρο 12 «1. Για την οργάνωση και την εν γένει λειτουργία του ΠΜΣ αρμόδια όργανα είναι τα εξής: α)... β) Η επιτροπή μεταπτυχιακών σπουδών, η οποία λειτουργεί σε επίπεδο Α.Ε.Ι. και είναι αρμόδια για το συντονισμό και την εποπτεία των μεταπτυχιακών προγραμμάτων...γ) Η γενική συνέλευση ειδικής σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.)...είναι αρμόδια για την...απονομή μεταπτυχιακών διπλωμάτων...4...β) Για την απονομή μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης απαιτείται η επιτυχής εξέταση στα προβλεπόμενα από το οικείο πρόγραμμα μαθήματα, σε συνδυασμό με τη συμμετοχή του μεταπτυχιακού φοιτητή στο σύνολο των εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο πρόγραμμα και στον κανονισμό μεταπτυχιακών σπουδών....».

11. Στο άρθρο 10 παρ. 1 περ. α' (το οποίο καταργήθηκε από το άρθρο 32 παρ. 1 του ν.2083/1992) και 7 περ. β' του ν. 1771/1988 «Τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος εισαγωγής σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις» (Α' 71), ορίζονταν, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«1. α) Τα Ακαδημαϊκά Ερευνητικά Ινστιτούτα (Α.ΕΡ.Ι.) είναι Ν.Π.Ι.Δ. τα οποία ιδρύονται με προεδρικά διατάγματα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Κάθε Ινστιτούτο ανήκει οργανικά σε ένα Α.Ε.Ι. και συνδέεται με ένα ή περισσότερα Τμήματα του. Τα Ινστιτούτα έχουν ως σκοπό την εκτέλεση ερευνητικών προγραμμάτων σε συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς, οι οποίοι καθορίζονται έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και στις προοπτικές λειτουργούντων Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών, αλλά και στο σχεδιασμό νέων...7. α)...β) Προκειμένου για εκκρεμείς προτάσεις του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας σχετικά με ίδρυση ανεξάρτητων Ακαδημαϊκών Ερευνητικών Ινστιτούτων κατά τα οριζόμενα στο Ν. 1514/1985 και εφ' όσον το Εθνικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Έρευνας (Ε.Γ.Σ.Ε.) δεν έχει εκφράσει σχετική γνώμη μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, είναι δυνατή η ολοκλήρωση της

διαδικασίας ίδρυσης των εν λόγω Ινστιτούτων με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας. Τα Ινστιτούτα αυτά μετατρέπονται από την ίδρυσή τους αυτοδικαίως σε Ακαδημαϊκά Ερευνητικά Ινστιτούτα και η λειτουργία τους διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου αυτού.».

Κατ' εξουσιοδότηση του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης β' του ανωτέρω άρθρου και νόμου εκδόθηκε το π.δ. 269/1989 «Ίδρυση Ακαδημαϊκού Ερευνητικού Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων» (Α'128), στα άρθρα 1 και 2 του οποίου ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1- Ίδρυση

«1. Ιδρύεται Ακαδημαϊκό Ερευνητικό Ινστιτούτο με την επωνυμία "Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων" (Ι.Δ.Σ.). Το ινστιτούτο ανήκει οργανικά στην Πάντειο Ανωτάτη Σχολή Πολιτικών Επιστημών και συνδέεται με το τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σπουδών του Ιδρύματος αυτού. 2. Το ινστιτούτο είναι ν.π.ι.δ. και έχει διοικητική και οικονομική αυτονομία.»

Άρθρο 2 - Σκοπός - Επιστημονικοί τομείς

«1. Σκοπός του ινστιτούτου είναι η έρευνα και η μελέτη στους παρακάτω τομείς (επιστημονικές περιοχές): α)... ε) Η μελέτη ειδικών θεμάτων διεθνούς δικαίου... θ) Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων στους παραπάνω τομείς που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και προοπτικές λειτουργούντων προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σπουδών της Παντείου Ανωτάτης Σχολής Πολιτικών Επιστημών. 2...3) Για την επίτευξη του σκοπού του το ινστιτούτο: α) Εκπονεί και διεξάγει μελέτες και ερευνητικά προγράμματα τα οποία αναφέρονται στην περιοχή των επιστημονικών ενδιαφερόντων του. β) Συνεργάζονται με ημεδαπά και αλλοδαπά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, σχολές ή τμήματα, με ημεδαπά και αλλοδαπά ερευνητικά κέντρα, ινστιτούτα ή οργανισμούς του ίδιου ή συγγενικού επιστημονικού ενδιαφέροντος καθώς επίσης με υπουργεία και κυρίως το Υπουργείο Εξωτερικών...».

12. Στα άρθρα 8 παρ. Α1 και 21 του ν. 3205/2003 «Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., μονίμων στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και αντιστοίχων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος και άλλες συναφείς διατάξεις» (Α'297), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 8 «Εκτός από το βασικό μισθό του κάθε μισθολογικού κλιμακίου, όπως αυτός ορίζεται στο προηγούμενο άρθρο, χορηγούνται και τα εξής Επίδομα, κατά μήνα : Α.1.Μεταπτυχιακών σπουδών, οριζόμενο ως εξής: α...β. Για κατόχους μεταπτυχιακού διπλώματος ετήσιας, τουλάχιστον, φοίτησης, σε σαράντα πέντε ευρώ (45 €). Το επίδομα αυτό παρέχεται για τίτλους που έχουν χορηγηθεί με ξεχωριστές σπουδές, μετά τη λήψη του πτυχίου ανώτατης εκπαίδευσης...Το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών χορηγείται μόνο στην περίπτωση που το περιεχόμενο των μεταπτυχιακών σπουδών είναι συναφές με το αντικείμενο απασχόλησης του υπαλλήλου, όπως προκύπτει από την προκήρυξη της θέσεως κατά την πλήρωση και την περιγραφή της εργασίας, από τον οργανισμό της Υπηρεσίας. Για τη συνδρομή ή μη της προϋπόθεσης αυτής αποφαινεται το οικείο Υπηρεσιακό Συμβούλιο. Η καταβολή του επιδόματος ανατρέχει στο χρόνο κατάθεσης των σχετικών τίτλων στο αρμόδιο όργανο για την αναγνώριση ή συνάφεια τους».

Άρθρο 21 «Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού οι διατάξεις του μέρους Α΄ του παρόντος νόμου μπορεί να επεκτείνονται, εν όλω ή εν μέρει, και σε προσωπικό του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ....που δεν υπάγεται στις διατάξεις του Μέρους αυτού, πλην όμως έχει βαθμολογική ή μισθολογική αντιστοιχία με μόνιμους υπαλλήλους Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ....».

Κατ' εξουσιοδότηση της τελευταίας αυτής διάταξης του άρθρου 21 του ν. 3205/2003, εκδόθηκε η με αριθ. οικ. 2/7093/0022/5.2.2004 Κ.Υ.Α. «Επέκταση των διατάξεων του Ν. 3205/2003 στο προσωπικό με σχέση ιδιωτικού δικαίου που απασχολείται στο Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α.» (Β΄ 215), στο άρθρο μόνο της οποίας ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Οι διατάξεις των άρθρων 2, 3...8...του Ν. 3205/2003 (297/Α/23.12.2003) Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α...επεκτείνονται και έχουν ανάλογη εφαρμογή στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου...χρόνου, που υπηρετεί στο Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α....».

13. Στο άρθρο 21 του ν. 2690/1999 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις (Α΄45) ορίζονται τα εξής:«1. Αρμόδιο για την ανάκληση ατομικής διοικητικής πράξης όργανο είναι εκείνο που την εξέδωσε ή

που είναι αρμόδιο για την έκδοσή της. 2. Για την ανάκληση δεν είναι απαραίτητο να τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται για την έκδοση της πράξης, εκτός αν ανακαλείται πράξη νόμιμη ή πράξη παράνομη ύστερα από εκτίμηση πραγματικών περιστατικών.».

14. Στο άρθρο μόνο του α.ν. 261/1968 «Περί χρόνου ανακλήσεως παρανόμων Διοικητικών Πράξεων» (Α'12) ορίζονται τα εξής: «1. Ατομικά διοικητικά πράξεις, εκδοθείσαι κατά παράβασιν νόμου, ανακαλούνται υπό της Διοικήσεως ελευθέρως και άνευ οιασδήποτε δια το Δημόσιον συνεπείας, εντός ευλόγου από της εκδόσεως αυτών χρόνου. Επιφυλασσομένων των ειδικώς, άλλως οριζουσών, διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, χρόνος, ήσων της 5ετίας τουλάχιστον από της εκδόσεως των κατά τα άνω ανακλητέων πράξεων, εν ουδεμιά περιπτώσει δύναται να θεωρηθή ως μη εύλογος προς ανάκλησιν, ανεξαρτήτως τυχόν κτήσεως υπό τρίτων βάσει αυτών οιοδήποτε δικαιώματος.».

15. Στο άρθρο 1 του ν. 1238/1982 «Ρύθμιση οικονομικών και άλλων θεμάτων των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και άλλες διατάξεις» (Α` 35) ορίζονται τα εξής: «1. Οι πάσης φύσεως αποδοχές του Διδακτικού, Διοικητικού και λοιπού Προσωπικού, που υπηρετεί με οποιαδήποτε μορφή και σχέση εργασίας στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) και τα παραρτήματα τους, βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό, στον οποίο γράφονται οι σχετικές πιστώσεις. Οι αποδοχές αυτές καταβάλλονται από 1ης Ιανουαρίου 1983 δια του δημοσίου ταμείου, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τους δημοσίους υπαλλήλους».

16. Στα άρθρα 7 παρ. 1 περ. ε' και 24 του ν. 4354/2015 «Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» (Α' 176/16.12.2015) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 7 - Πεδίο εφαρμογής

«1. Στις διατάξεις του παρόντος υπάγονται οι μόνιμοι και δόκιμοι πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου: α)...ε) των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)».

Άρθρο 24 – Επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων

«Οφειλές υπαλλήλων ή λειτουργών των φορέων που υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος, από αχρεωστήτως καταβληθείσες αποδοχές ή αποζημιώσεις εν γένει, δύνανται να επιστρέφονται εφάπαξ χωρίς προσαυξήσεις, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 123 του ν. 4270/2014 (Α΄ 143). 2. Η επιστροφή του καθαρού ποσού συν την αναλογία του φόρου, που έλαβε ο υπάλληλος, δύναται να γίνεται και με παρακράτηση του ενός δεκάτου (1/10) των καθαρών μηνιαίων αποδοχών του...3. Σε περίπτωση άρνησης επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών της παραγράφου 1, καταλογίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του δημόσιου λογιστικού. Τυχόν έφεση κατά των σχετικών πράξεων καταλογισμού ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 80 του ν. 4129/2013 (Α΄ 52)...».

17. Στα άρθρα 96 παρ. 1 και 2, όπως το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 παρ. 39 του ν. 4337/2015 (Α΄ 129), και 136 του ν. 4270/2014 «Αρχές Δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) – δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α΄ 143), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 96 «1. Μη νόμιμες δαπάνες που πληρώθηκαν με οποιονδήποτε τίτλο πληρωμής καταλογίζονται: α... β. στον λαβόντα, εφόσον έχει συντελέσει υπαίτια στη μη νόμιμη πληρωμή και σε κάθε περίπτωση αχρεώστητης πληρωμής, ανεξάρτητα από υπαιτιότητα αυτού. 2. Αρμόδιο όργανο για τον καταλογισμό μη νόμιμων δαπανών, που πληρώθηκαν με τίτλους πληρωμής που δεν εκδίδονται από τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου ή τις ΓΔΟΥ, είναι ο διατάκτης και τα κατά νόμο αρμόδια όργανα που έχουν διαπιστώσει την παράνομη πληρωμή και σε κάθε περίπτωση το Ελεγκτικό Συνέδριο...».

Άρθρο 136 «1. Χρηματική απαίτηση του Δημοσίου δεν παραγράφεται πριν να βεβαιωθεί πράγματι προς είσπραξη ως δημόσιο έσοδο στην αρμόδια Δ.Ο.Υ....3. Χρηματική απαίτηση του Δημοσίου που: α...β...ε. αφορά σε περιοδικές παροχές..., στ. γεννήθηκε από καταλογισμό που έγινε από οποιαδήποτε αρμόδια δημόσια αρχή, ζ...η...παραγράφεται μετά εικοσαετία από τη λήξη του έτους μέσα στο οποίο έγινε η με στενή έννοια βεβαίωση αυτής.».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων.

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα :

18. Με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η ελεύθερη ανάπτυξη της επιστήμης, ως θεμελιώδης σκοπός του κράτους, και καθορίζονται οι βασικές προϋποθέσεις και οι αρχές που πρέπει να διέπουν την παροχή της ανώτατης εκπαίδευσης, για την οποία θεσπίζονται συγκεκριμένα οργανωτικά και λειτουργικά πλαίσια που οριοθετούν τη δράση όχι μόνο της διοίκησης αλλά και του κοινού νομοθέτη, κατά τη ρύθμιση από αυτόν των σχετικών θεμάτων. Κατά την έννοια των συνταγματικών αυτών διατάξεων, η ανώτατη εκπαίδευση, σκοπός της οποίας είναι η προαγωγή και μετάδοση της επιστημονικής γνώσης με την έρευνα και τη διδασκαλία, παρέχεται από αυτοτελή ιδρύματα, που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, σύμφωνα αφενός με την αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας και αφετέρου την αρχή της πλήρους αυτοδιοίκησης των ιδρυμάτων αυτών (ΟΛΣΤΕ 41/2013, 2786/1984, ΣΤΕ 775/2015).

19. Οι μεταπτυχιακές σπουδές στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) οργανώθηκαν, κατά τον χρόνο που αφορά στο ερώτημα η κτήση του επίμαχου Πιστοποιητικού σπουδών, με τις διατάξεις των άρθρων 10-14 του ν. 2083/1992 (Α' 159). Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων συνάγεται, ότι τόσο ο συνταγματικός όσο και ο κοινός νομοθέτης επεφύλαξαν τη χορήγηση μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών στα Α.Ε.Ι., τα οποία λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, πλήρως αυτοδιοικούμενα και υπάγονται στην εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας. Περαιτέρω, ο νομοθέτης θέλησε την ευθύνη για την οργάνωση και λειτουργία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) να αναλάβουν τα Τμήματα εκείνα των Α.Ε.Ι., που καλύπτουν το γνωστικό αντικείμενο μιας επιστήμης και χορηγούν πτυχίο μετά την επιτυχή περάτωση προπτυχιακών σπουδών στο αντικείμενο που θεραπεύουν (ΣΤΕ 411/2008 σκ. 13). Τα Τμήματα αυτά είχαν τη δυνατότητα να οργανώνουν Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών στο

γνωστικό αντικείμενο της επιστήμης τους, με σκοπό την προαγωγή της γνώσης και την ανάπτυξη της έρευνας στα ειδικότερα πεδία της επιστήμης που θεραπεύουν, η επιτυχής, δε, περάτωση των μεταπτυχιακών σπουδών οδηγούσε στην απονομή μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης και διδακτορικού διπλώματος (ΣτΕ 338/2011, ΝΣΚ 166/2010, παρ. Ι.3, ΙΙ.2). Τα Π.Μ.Σ., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 2083/1992, καταρτίζονταν από τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του οικείου Τμήματος και εγκρίνονταν από τη Σύγκλητο του οικείου Α.Ε.Ι. Η τελική έγκριση του Π.Μ.Σ. ανήκε στον Υπουργό Παιδείας, ο οποίος εξέδιδε απόφαση, που δημοσιευόταν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οι διατάξεις του ν. 2083/1992 προέβλεπαν ως όργανα των Π.Μ.Σ., μεταξύ άλλων, τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.), η οποία ήταν αρμόδια για την απονομή του Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών, μετά από επιτυχή περάτωση των υποχρεώσεων φοίτησης, εξετάσεων και υποστήριξης της μεταπτυχιακής (διπλωματικής) εργασίας (άρθρο 12 παρ. 1 του ν. 2083/1992).

Αντίθετα προς τα ανωτέρω, στις αρμοδιότητες των Ακαδημαϊκών Ερευνητικών Ινστιτούτων, όπως είναι το Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, το οποίο λειτουργεί με τη μορφή ν.π.ι.δ. σύμφωνα με το π.δ. 269/1989, δεν περιλαμβάνονται η οργάνωση και λειτουργία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών ούτε η χορήγηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης, γεγονός που προκύπτει τόσο από το περιεχόμενο των προαναφερόμενων διατάξεων όσο και από τον οριζόμενο σε αυτές σκοπό, που, μεταξύ άλλων, είναι η κατάρτιση και εκτέλεση ερευνητικών προγραμμάτων στην περιοχή των επιστημονικών ενδιαφερόντων του (άρθρ. 10 παρ. 1 περ. α' ν. 1771/1988, άρθρ. 2 π.δ. 269/1989).

20. Από τις διατάξεις του άρθρου 21 του ν. 3205/2003 καθώς και από την, κατ' εξουσιοδότηση αυτού, εκδοθείσα κοινή υπουργική απόφαση 2/7093/0022/5.2.2004, προκύπτει ότι οι διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3205/2003, που αναφέρονται στους μόνιμους και δόκιμους πολιτικούς υπαλλήλους του Δημοσίου και των λοιπών Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και αφορούν στη, μεταξύ άλλων, χορήγηση επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών σε κατόχους μεταπτυχιακού διπλώματος ετήσιας, τουλάχιστον, φοίτησης, έχουν ανάλογη εφαρμογή και στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, που υπηρετούσε σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Ειδικότερα, στις διατάξεις του άρθρου 8

του ν. 3205/2003, προβλέπονται, μεταξύ άλλων, η χορήγηση, εκτός του βασικού μισθού του κάθε μισθολογικού κλιμακίου των σε αυτό υπαγόμενων υπαλλήλων, και του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών σε κατόχους, μεταξύ άλλων, μεταπτυχιακού διπλώματος, ετήσιας τουλάχιστον φοίτησης, τίτλου, δηλαδή, που έχει χορηγηθεί με ξεχωριστές σπουδές και μόνον στην περίπτωση που το περιεχόμενο των μεταπτυχιακών σπουδών είναι συναφές με το αντικείμενο απασχόλησής των υπαλλήλων, όπως αυτό προκύπτει από την προκήρυξη της θέσης κατά την πλήρωσή της και την περιγραφή της εργασίας από τον Οργανισμό της υπηρεσίας (ΑΠ 840/2018, ΔΕΑ 71/2010, ΝΣΚ 189/2011). Αποκλειστικά αρμόδιο όργανο, για την κρίση περί της συνάφειας ή μη των μεταπτυχιακών σπουδών του υπαλλήλου με το αντικείμενο της απασχόλησής του, είναι, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, το οικείο υπηρεσιακό συμβούλιο (ΝΣΚ 182/2011, 84/2012), το οποίο με την εκδιδόμενη πράξη (απόφαση) αναγνώρισης δεν προβαίνει στη διάπλαση μίας νέας νομικής κατάστασης υπέρ των κατόχων των ανωτέρω τίτλων υπαλλήλων αλλά στην αναγνώριση μιας προϋπάρχουσας ιδιότητας (πρβλ. ΟΛΣΤΕ 4878/2012, ΝΣΚ 253/2013), αποφαίνεται δε υποχρεωτικά (ΔΕΑ 760/2014), με αιτιολογημένη απόφασή του, δηλαδή με αξιολόγηση του περιεχομένου των σπουδών του ενδιαφερομένου σε σχέση με το αντικείμενο απασχόλησής του [ΔΕΑ 29/2015, 520/2011, 173/2010, Ε.Σ. 150/2010 (ΠΡΑΞΗ ΤΜ. Ι), η με αριθ. 2/72757/0022/31.12.2003 εγκύκλιος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, Γεν. Γραμ. Δημ/κής Πολιτικής, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Γενική Δνση Μισθών και Συντάξεων, Δνση 22^η Μισθολογίου, με την οποία δόθηκαν οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 3205/2003].

Για τα ζητήματα που αφορούν το διοικητικό προσωπικό των Πανεπιστημίων, επιλαμβάνονται τα υπηρεσιακά συμβούλια των Πανεπιστημίων, που συγκροτούνται με απόφαση του Πρύτανη του οικείου Πανεπιστημίου (άρθρο 159 παρ. 4 του ν. 3528/2007).

21. Η αρχή της νομιμότητας επιβάλλει στη Διοίκηση την ανάκληση κάθε παράνομης διοικητικής πράξης, υφισταμένης, δε, περίπτωσης ανάκλησης παράνομης διοικητικής πράξης, επιβάλλεται να γίνεται από τη Διοίκηση ενδελεχής και εμπειριστατωμένη αξιολόγηση των παραμέτρων κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης και να περιέχεται στην ανακλητική πράξη ειδική,

πλήρης και επαρκής αιτιολογία (ΣΤΕ 2412/2018 σκ. 6, 1535/2017, 1931/2015 σκ. 6). Η ανάκληση των παράνομων ευμενών διοικητικών πράξεων επιτρέπεται εντός ευλόγου χρόνου από την έκδοσή τους. Ο εύλογος χρόνος για την ανάκληση κρίνεται αναλόγως με τις περιστάσεις, δεν μπορεί, όμως, να είναι λιγότερος από πέντε (5) έτη από την έκδοση της πράξης, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου μόνου παρ. 1 του α.ν. 261/1968, χωρίς να ορίζεται, πάντως, ότι με τη συμπλήρωση της πενταετίας εξαντλούνται τα όρια του ευλόγου χρόνου, πέραν των οποίων η ανάκληση απαγορεύεται. Εξάλλου, ο εύλογος χρόνος που συναρτάται με τη δυνατότητα ανάκλησης διοικητικής πράξης, προσδιορίζεται με βάση τα πραγματικά δεδομένα κάθε υπόθεσης, όπως το χρονικό διάστημα που παρήλθε από την έκδοση της πράξης, ο συγκεκριμένος λόγος για τον οποίο χωρεί η ανάκληση, οι ιδιαίτερες συνθήκες που θεμελιώνουν λόγο δημοσίου συμφέροντος και τα τυχόν αποκτηθέντα δικαιώματα καλόπιστων τρίτων (ΣΤΕ 3578/2014), το ζήτημα, δε, εάν ο διαδραμών χρόνος από την έκδοση της πράξης υπερβαίνει τον εύλογο για την ανάκληση χρόνο, είναι ζήτημα που κρίνεται από τη Διοίκηση και, τελικά, από το Δικαστήριο (ΣΤΕ 612/2012, 2919/2007, 1013/2001, ΟΛΝΣΚ 87/2013, σελ.7), σταθμίζοντας κάθε φορά τα πραγματικά και νομικά δεδομένα και τις ειδικές συνθήκες κάθε ατομικής περίπτωσης, βάσει των γενικών αρχών που διέπουν την ανάκληση των διοικητικών πράξεων. Μετά την παρέλευση του εύλογου χρόνου, δεν επιτρέπεται η ανάκληση των παράνομων επωφελών διοικητικών πράξεων, των πράξεων, δηλαδή, από τις οποίες οι καλόπιστοι διοικούμενοι απέκτησαν δικαιώματα (ΣΤΕ 5267/1996, 2150/1987, 2916/1983), εκτός εάν, μεταξύ άλλων, συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος (ΟΛΣΤΕ 2403/1997, σκ. 16, ΣΤΕ 3578/2014 7μ., 227/2006, 2539/1988, 3396/1987, 2581/1983) ή όταν η έκδοση αυτών προκλήθηκε από δόλια ενέργεια του διοικούμενου που ωφελείται από την πράξη (ΣΤΕ 3357/2017, 3578/2014, 2616/2012 7μ, 2695/2012, 3047/2002), στην περίπτωση, δε, αυτή η ανάκληση επιτρέπεται οποτεδήποτε και μετά την παρέλευση του εύλογου χρόνου (Επαμ. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου τ. Ι, εκδ. 15^η, παρ. 178, σελ. 168). Η κρίση, ωστόσο, της Διοίκησης για τη συνδρομή του δημοσίου συμφέροντος ή της δόλιας ενέργειας του διοικούμενου πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη (ΣΤΕ 3357/2017, 3150/2014, 3793/2008, 303/2002), δύναται, δε, να συμπληρώνεται από τα στοιχεία του φακέλου (ΣΤΕ 2205/2016,

ΝΣΚ 133/2017 παρ. 13), ενώ συγχρόνως, ενόψει των συνταγματικών αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της αναλογικότητας, απαιτείται να εκτιμώνται οι συνέπειες της ανάκλησης, ως μέτρου επέμβασης στη νομική και πραγματική κατάσταση του έστω υπαιτίως ενεργήσαντος διοικουμένου και να διαπιστώνεται, εάν έχει τηρηθεί δίκαιη ισορροπία μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος που υπηρετείται με την ανάκληση και της προστασίας της αξιοπρέπειας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου (ΝΣΚ 232/2019, σκ. 23).

Στις παραπάνω πράξεις περιλαμβάνονται και οι πράξεις που έχουν εκδοθεί κατά πλάνη περί τα πράγματα, δηλαδή, βάσει προφανώς εσφαλμένης αντίληψης, που προκύπτει από αναμφισβήτητα στοιχεία του φακέλου, για τη συνδρομή των πραγματικών δεδομένων, τα οποία αποτελούν την προϋπόθεση της έκδοσής τους (Επαμ. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου τ. Ι, εκδ. 15^η, παρ. 177, σελ. 167, ΣτΕ 3554/1988, 3550/1988, 3957/1978).

22. Η ανάκληση των παρανόμων διοικητικών πράξεων, κατά κανόνα, τις εξαφανίζει εξ υπαρχής και ανατρέχει στο χρόνο της έκδοσής τους, αποκαθιστά δε τη νομική κατάσταση που υπήρχε πριν την έκδοσή των ανακαλούμενων πράξεων (ΣτΕ 3667/1993, 15/1978). Ειδικά, όμως, προκειμένου περί παράνομων διοικητικών πράξεων, με τις οποίες ή βάσει των οποίων είχαν χορηγηθεί περιοδικές παροχές (λ.χ. αποδοχές, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται ο βασικός μισθός, τα επιδόματα και οι παροχές του άρθρου 8 του ν. 3205/2003, Ε.Σ. ΤΜΗΜΑ Ι 4206/2015), η ανάκληση ενεργεί για το μέλλον και αποκλείεται η αναζήτηση μετά την πάροδο ικανού χρόνου από την είσπραξή τους, εάν εκείνος που τις εισέπραξε καλόπιστα, αποδείξει ότι η επιστροφή τους θα έχει απρόβλεπτες και δυσμενείς συνέπειες για τη διαβίωσή του (Επαμ. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου τ. Ι, εκδ. 15^η, παρ. 181, σελ. 171, πρβλ. ΣτΕ 2721/2009, 3778/2006, 44/2004, 984/1998, ΝΣΚ 350/2014 παρ. ΙΙΙ.3, 335/2013 παρ. ΙΙΙ.Γ.1, 347/2002 παρ. ΙΙΙ.Β.2). Ωστόσο, και στην περίπτωση αυτήν η ανάκληση ενεργεί αναδρομικά, εάν ο διοικούμενος είχε δόλο, οπότε η αναζήτηση των ποσών που καταβλήθηκαν είναι θεμιτή (Επαμ. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου τ. Ι, εκδ. 15^η, παρ. 181, σελ. 171, με αναφορά στην ΣτΕ 3117/1964).

Κατά πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΟΛΕ.Σ. 1246/2014, Ε.Σ.1991/2017, 239/2017, 666/2016, 7581/2015, 6512/2015, 4324/2013 κ.α.) γίνεται δεκτό, ότι η αναζήτηση και η επιστροφή χρηματικών ποσών, που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως για αποδοχές ή συντάξεις, αντίκειται στις αρχές της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, όταν κρίνεται, μετά από συνεκτίμηση των συγκεκριμένων, σε κάθε περίπτωση, συνθηκών και της συμπεριφοράς των αρμοδίων κρατικών οργάνων, ότι δημιουργήθηκε σε εκείνον που εισέπραξε τα ποσά, σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση, ότι ήταν δικαιούχος των ποσών αυτών και συνεπώς καλόπιστα τα εισέπραξε και όταν προκύπτει από την εκτίμηση των στοιχείων της προσωπικής, οικογενειακής και περιουσιακής κατάστασης του υποχρέου προς επιστροφή των ποσών αυτών, ότι η αναζήτηση και επιστροφή των εισπραχθέντων ποσών μετά πάροδο μακρού χρόνου, θα δημιουργήσει σε αυτόν σοβαρές και απρόβλεπτες οικονομικές δυσχέρειες, οι οποίες θα έχουν άμεση δυσμενή επίδραση στα μέσα διαβίωσης του ιδίου και της οικογένειάς του. Επομένως, όταν συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις αυτές, τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά αποδοχών ή συντάξεων δεν αναζητούνται ή αναζητούνται μερικώς, εφόσον η οικονομική κατάσταση του υποχρέου επιτρέπει την επιστροφή μέρους αυτών (ΣτΕ 2646/2014 σκ. 21^η, ΟΛΝΣΚ 56/2017 πλειοψ. παρ. 26, ΝΣΚ 232/2019, σκ. 26).

23. Η Διοίκηση (κατά πάγια σχεδόν νομολογία) έχει διακριτική ευχέρεια και όχι υποχρέωση να ανακαλέσει τις παράνομες ή πλημμελείς ευμενείς διοικητικές πράξεις, εκτός εάν προκύπτει σχετική υποχρέωση ανάκλησης (ΣτΕ 895/2002, ΝΣΚ 122/2012, 107/2011). Υποχρέωση ανάκλησης συντρέχει, κατά κανόνα, όταν αυτό επιβάλλεται με ρητή διάταξη νόμου (ΣτΕ 3824/2008) ή σαφώς προκύπτει από το σκοπό και το περιεχόμενο των σχετικών διατάξεων του νόμου (πρβλ. ΣτΕ 952/1988, 1836/1978). Το τελευταίο ισχύει και όταν οι διατάξεις αυτές επιφυλάσσουν ορισμένο δικαίωμα σε συγκεκριμένο μόνο πρόσωπο και με τη διοικητική πράξη το δικαίωμα αυτό απονέμεται σε μη δικαιούμενο πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει υποχρέωση ανάκλησης της παράνομης διοικητικής πράξης, διότι διαφορετικά δεν προστατεύεται το αναγνωριζόμενο από το νόμο ως δικαιούμενο πρόσωπο (ΝΣΚ 55/2017, παρ. 6).

Έχει κριθεί νομολογιακά, ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας χορήγησης επιδόματος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών καθώς και βαθμολογικής και μισθολογικής κατάταξης υπαλλήλου, κατόχου του τίτλου αυτού, η Διοίκηση υποχρεούται να αποφασίζει, βάσει συγκεκριμένων, κατά νόμο οριζομένων, στοιχείων, ενεργούσα, ως εκ τούτου, κατά δεσμία αρμοδιότητα (ΔΕΑ 3148/2015).

24. Κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου αλλά και σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 21 ν. 2690/1999 (Κ.Διοικ.Διαδ.), η αρμοδιότητα για την ανάκληση διοικητικής πράξης ανήκει στο διοικητικό όργανο που την εξέδωσε ή αυτό που κατά το χρόνο της ανάκλησης είναι αρμόδιο για την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης (Ολ.ΣτΕ1582/2010, ΣτΕ4797/2012, 23/2008,1428/2000, 3869/1989).

25. Περαιτέρω, για την ανάκληση διοικητικής πράξης για λόγους νομιμότητας δεν απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας που τάσσεται για την έκδοσή της, παρά μόνον, όταν η ανάκληση γίνεται για πλάνη περί τα πράγματα, που προκύπτει από την εκτίμηση νέων στοιχείων, τα οποία δεν υπήρχαν κατά την έκδοση της ανακαλουμένης (ΟλΣτΕ 2403/1997, ΣτΕ 3908/2008, 3906/2008). Επομένως, στην τελευταία περίπτωση η ανακλητική πράξη οφείλει να ακολουθεί τους τύπους και τη διαδικασία, οι οποίοι επιβάλλονται από το νόμο για την έκδοσή της.

26. Με τις διατάξεις του άρθρου 6 του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο ν. 2690/1999 (Κ.Διοικ.Διαδ.) (Α' 45) θεσπίζονται ειδικότερες ρυθμίσεις για την άσκηση του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης του διοικουμένου, ώστε να εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις αποτελεσματικής εφαρμογής της σχετικής διάταξης του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, χωρίς, όμως, να αποσκοπείται η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της διάταξης αυτής. Κατά την έννοια δε της εν λόγω συνταγματικής διάταξης, και, συνεπώς, και κατά την έννοια του ανωτέρω άρθρου 6, η τήρηση του τύπου της προηγουμένης κλήσης σε ακρόαση δεν απαιτείται στις περιπτώσεις εκείνες, κατά τις οποίες η προηγούμενη ακρόαση δεν μπορεί να επιδράσει στην διαμόρφωση της κρίσης της Διοίκησης. Τέτοια περίπτωση συντρέχει, μεταξύ άλλων, όταν εκδίδεται δυσμενής για τον διοικούμενο διοικητική πράξη βάσει αντικειμενικών δεδομένων, που δεν συνδέονται προς υποκειμενική συμπεριφορά του (πρβλ. ΟλΣτΕ 4447/2012

σκ. 7, ΣΤΕ 1191/2016, σκ. 13, 1213/2006, 1104/2006, 1902/2005, 4027/2004, 2612/2003).

27. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 1238/1982 και τις περί δημοσίου λογιστικού προαναφερόμενες διατάξεις, προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι από 1.1.1983 και εφεξής οι κάθε είδους αποδοχές του διδακτικού, διοικητικού και λοιπού προσωπικού των Α.Ε.Ι., που υπηρετεί σε αυτά με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, στις οποίες περιλαμβάνεται ο βασικός μισθός και τα επιδόματα, αποτελούν δαπάνες που βαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό, στον οποίο εγγράφονται οι σχετικές πιστώσεις (ΣΤΕ 649/2014 7μ, 2657/2009), και πληρώνονται από τα Δημόσια Ταμεία, με μισθολογικές καταστάσεις μη υποκείμενες στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίες συντάσσονται από τους Προϊσταμένους των οικείων υπηρεσιών, με βάση τα στοιχεία της υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων αυτών και ειδικότερα, τις διοικητικές πράξεις των μεταβολών τους (Ε.Σ. ΤΜ Ι 1853/2017, 175/2016, 2535/2016). Σε περίπτωση καταβολής από το Δημόσιο Ταμείο οποιασδήποτε μη νόμιμης δαπάνης, η πληρωμή της οποίας εντέλλεται με τίτλο που δεν υπόκειται στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αναζητείται ως αχρεωστήτως καταβληθείσα. Σε περίπτωση δε, που ο αχρεωστήτως λαβών δεν επιστρέψει, οικειοθελώς, τις μη νόμιμα εισπραχθείσες παροχές, εκδίδεται σε βάρος του σχετική καταλογιστική πράξη, είτε με απόφαση του διατάκτη των σχετικών δαπανών (άρθρ. 65 ν. 4072/2014, Α' 143, Ε.Σ. 1080/2012, 914/2001), είτε των οικονομικών επιθεωρητών, που διαπίστωσαν την παράνομη πληρωμή [ήδη ο διοικητικός – εσωτερικός κατασταλτικός έλεγχος στη δημόσια οικονομική διαχείριση διενεργείται από τη Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων (Γ.Δ.Δ.Ε.), στον έλεγχο της οποίας υπόκεινται, μεταξύ άλλων, τα Ν.Π.Δ.Δ. (άρθρ. 1, 2, 3, 16 ν. 3492/2006, Α'210), ΝΣΚ 16/2020], είτε των αρμοδίων οργάνων του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρ. 1, 38, 46 ν. 4129/2013, Α' 52).

28. Με βάση τα προαναφερόμενα και σύμφωνα με τα εκτιθέμενα από την ερωτώσα υπηρεσία πραγματικά περιστατικά, προκύπτει ότι η Σ.Π. την 2.4.2009 υπέβαλε προς το υπηρεσιακό συμβούλιο του Γ.Π.Α. αίτημα χορήγησης μεταπτυχιακού επιδόματος, με ταυτόχρονη συνυποβολή, αφενός του από 6.7.1998 Πιστοποιητικού παρακολούθησης του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Β' Ευρωπαϊκή Έδρα

Jean Monnet, με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες», το οποίο απονεμήθηκε στη Σ.Π. από το Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων του Παντείου Πανεπιστημίου, μετά από παρακολούθηση κατά το ακαδημαϊκό έτος 1997-1998 του ετήσιου Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών και αφετέρου της βεβαίωσης του επιστημονικού υπεύθυνου του Π.Μ.Σ., περί της συνάφειας του περιεχομένου των μεταπτυχιακών της σπουδών με το αντικείμενο απασχόλησής της. Το οικείο υπηρεσιακό συμβούλιο του Γ.Π.Α., αφού έλαβε υπόψη την περί συνάφειας βεβαίωση του επιστημονικού υπευθύνου του Π.Μ.Σ., δέχθηκε, ομόφωνα, το αίτημα της Σ.Π. και αποφάνθηκε υπέρ της χορήγησης σε αυτήν του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών, περιοριζόμενο, όμως, μόνον στην αναφορά των διατάξεων του νόμου, χωρίς ούτε να αξιολογήσει το περιεχόμενο των σπουδών της αιτούσας σε σχέση με το αντικείμενο απασχόλησής της, ούτε να υπεισέλθει στην περαιτέρω εξέταση των λοιπών τυπικών προϋποθέσεων, που απαιτούνται για τη νόμιμη υπόσταση ενός μεταπτυχιακού διπλώματος, εκλαμβάνοντας ότι το προσκομιζόμενο από την Σ.Π. Πιστοποιητικό Παρακολούθησης αποτελούσε αναγνωρισμένο μεταπτυχιακό δίπλωμα. Το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών χορηγήθηκε στη Σ.Π., ως κάτοχο μεταπτυχιακού διπλώματος, με τη με αριθμ. πρωτ. 2915/21.7.2009 Πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού του Γ.Π.Α., από 2.4.2009, ημέρα κατάθεσης του τίτλου στην υπηρεσία, καταβαλλόταν δε σε αυτήν μέχρι την 31.10.2011, καθώς μετά τη θέση σε ισχύ του ν. 4024/2011 (Α' 226/27.10.2011), το εν λόγω επίδομα καταργήθηκε, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 30 παρ. 1 του ίδιου νόμου, και ενσωματώθηκε στο βασικό μισθό της υπαλλήλου (βλ. τη με αριθμ. πρωτ. οικ. 2/78400/0022/14.11.2011 εγκύκλιο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ΑΔΑ: 4574Η-8ΜΘ). Στο μέτρο, που το ως άνω Πιστοποιητικό Παρακολούθησης λήφθηκε υπόψιν ως μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών, η Σ.Π. αποκόμισε μισθολογικό και βαθμολογικό όφελος, σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων 3801/2009, 4024/2011, 4354/2015 και 4369/2016.

Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση δεν συνέτρεχαν οι νόμιμες προϋποθέσεις για τη χορήγηση στην Σ.Π. του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών, για το λόγο ότι ο τίτλος που η ίδια προσκόμισε στην Υπηρεσία, δεν ήταν το απαιτούμενο από τις κείμενες διατάξεις μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης, επιπέδου masters, όπως, εξάλλου προέκυψε και από το με αριθμ.

πρωτ. 1868/3.9.2019 έγγραφο του Παντείου Πανεπιστημίου. Συνεπώς, η Σ.Π. τόσο κατά το χρόνο κτήσης του πιστοποιητικού παρακολούθησης του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών (6.7.1998), όσο και κατά το χρόνο υποβολής στο Γ.Π.Α. αιτήματος χορήγησης μεταπτυχιακού επιδόματος (2.4.2009), με ταυτόχρονη συνυποβολή του ως άνω πιστοποιητικού, δεν ήταν κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης.

Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, δεν συνέτρεχαν οι νόμιμες προϋποθέσεις για την έκδοση τόσο της με αριθμό 2/16.7.2009 απόφασης (πρακτικού) του υπηρεσιακού συμβουλίου του Γ.Π.Α. όσο και της με αριθμ. πρωτ. 2915/21.7.2009 Πράξης της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού του Γ.Π.Α., οι οποίες εκδόθηκαν βάσει προφανώς εσφαλμένης αντίληψης, περί της συνδρομής των πραγματικών δεδομένων, δηλαδή, εκδόθηκαν κατά πλάνη περί τα πράγματα και ως εκ τούτου, οι πράξεις αυτές τυγχάνουν παράνομες.

Μη νόμιμες, κατ' ακολουθία, είναι και όλες οι προαναφερόμενες διοικητικές πράξεις, που εκδόθηκαν στη συνέχεια και αφορούσαν στην υπηρεσιακή κατάσταση και εξέλιξη της Σ.Π., έχοντας ως αιτιολογικό έρεισμα τη - μη σύννομη – με αριθμό 2/16.7.2009 απόφαση (πρακτικού) του υπηρεσιακού συμβουλίου του Γ.Π.Α.

29. Αναφορικά με το ζήτημα της ύπαρξης δεσμίας ή μη αρμοδιότητας της Διοίκησης να ανακαλέσει τις ως άνω παράνομες διοικητικές πράξεις της, διατυπώθηκαν, κατά την ενώπιον του Τμήματος συζήτηση, δύο γνώμες:

Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, η οποία απαρτίστηκε από τη γνώμη της Προέδρου του Τμήματος, Βασιλικής Δούσκα, Αντιπροέδρου του Ν.Σ.Κ. και των Νομικών Συμβούλων Ευφροσύνης Μπερνικόλα, Αδαμαντίας Καπετανάκη, Κυριακής Παρασκευοπούλου, Ευάγγελου Μαρίνη, Μιχαήλ Τζουβάρρα και Νικολάου Μουκαζή (ψηφοί 7), με την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Φωτεινή Καμπισιούλη, Πάρεδρος του Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο), με βάση τις προεκετεθείσες παραδοχές και ιδίως ότι τόσο για τη χορήγηση του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών (άρθρο 8 παρ. Α1 ν. 3205/2003) όσο και για τη βαθμολογική και μισθολογική κατάταξη και εξέλιξη του υπαλλήλου (ν. 3801/2009, 4024/2011, 4354/2015 και 4369/2016), που διαθέτει μεταπτυχιακό τίτλο, η Διοίκηση υποχρεούται να αποφασίζει βάσει συγκεκριμένων, κατά νόμο οριζομένων, στοιχείων, ενεργούσα κατά δεσμία αρμοδιότητα, προκειμένου τα δικαιώματα που επιφυλάσσουν οι κείμενες

διατάξεις να απονεμηθούν σε δικαιούμενο από το νόμο πρόσωπο (κάτοχο μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών) και όχι σε πρόσωπο, που δεν πληροί τις παραπάνω προϋποθέσεις (ΔΕΑ 3148/2015), όπως συμβαίνει στην εξεταζόμενη περίπτωση, υφίσταται υποχρέωση της Διοίκησης και συγκεκριμένα του υπηρεσιακού συμβουλίου του Γ.Π.Α. να επανεξετάσει την από 2.4.2009 αίτηση της Σ.Π., αφού προηγουμένως λάβει υπόψη τα νεότερα στοιχεία, που προέκυψαν μετά το με αριθμ. πρωτ. 1868/3.9.2019 έγγραφο του Παντείου Πανεπιστημίου και την με αριθμ. 6/2020 έκθεση ελέγχου της Αρχής Εθνικής Διαφάνειας και εν συνέχεια να ανακαλέσει την με αριθμ. 2/2009 απόφασή του, η οποία εκδόθηκε χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προς τούτο προϋποθέσεις, καθόσον με την υποχρεωτική ανάκληση προστατεύεται το, κατά τις ανωτέρω διατάξεις, αποκλειστικό δικαίωμα χορήγησης επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών και βαθμολογικής και μισθολογικής εξέλιξης σε κάτοχο μεταπτυχιακού τίτλου ειδίκευσης, ιδιότητα που δεν συντρέχει στο πρόσωπο της Σ.Π. (πρβλ. ΝΣΚ 55/2017). Κατά συνέπεια, η Σ.Π. δεν μπορεί να συνεχίσει να απολαμβάνει προνόμια, που ο νόμος απονέμει μόνο σε κατόχους Μ.Δ.Ε., δυνάμει ενός τίτλου που δεν αποτελεί μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) σε επίπεδο masters, όπως απαιτείται από τις προαναφερόμενες νομοθετικές διατάξεις, καθόσον από τη διατήρηση της παράνομης αυτής κατάστασης προκαλείται οικονομική ζημία στην υπηρεσία που τη μισθοδοτεί, επιπλέον, δε, παραβιάζεται η αρχή της ισότητας, αφού θα υπήρχε ίση μεταχείριση με τους υπαλλήλους που κατέχουν Μ.Δ.Ε. και που αντιμετωπίζονται ειδικά από το νόμο, στο πλαίσιο της μισθολογικής πολιτικής και της πολιτικής διοίκησης ανθρωπίνου δυναμικού (σύστημα σταδιοδρομίας – βαθμολόγιο – σύστημα επιλογής Προϊσταμένων).

Η ανάκληση από το υπηρεσιακό συμβούλιο του Γ.Π.Α. της προηγούμενης γνωμοδότησής του με την έκδοση νεότερης είναι επιβεβλημένη, αφού για την έκδοση, στη συνέχεια, ανακλητικής πράξης από την Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Διοικητικού του Γ.Π.Α., απαιτείται, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας, η προηγούμενη γνωμοδότηση του υπηρεσιακού συμβουλίου, που είχε γνωμοδοτήσει για την έκδοση της αρχικής πράξης.

Συνακόλουθα, καθίστανται ανακλητέες, από το όργανο που τις εξέδωσε, και όλες οι διοικητικές πράξεις, οι οποίες εκδόθηκαν στη συνέχεια και αφορούσαν

τόσο στη χορήγηση του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών όσο και στη βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη της Σ.Π., στο μέτρο που για την υπηρεσιακή αυτή μεταβολή λήφθηκε υπόψη η κατοχή από την υπάλληλο του Πιστοποιητικού Παρακολούθησης ως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, καθόσον ελλείπει το νόμιμο έρεισμα αυτών, συντρεχούσης, δε, περιπτώσεως, πρέπει να ακολουθήσει τυχόν επανακατάταξη της υπαλλήλου στο σωστό μισθολογικό κλιμάκιο.

Για τη νομιμότητα, όμως, της ανάκλησης των ανωτέρω παράνομων ευμενών διοικητικών πράξεων και δεδομένου ότι έχει παρέλθει πενταετία από την έκδοση της με αριθμό 2/16.7.2009 απόφασης (πρακτικού) του υπηρεσιακού συμβουλίου του Γ.Π.Α. καθώς και της με αριθμ. πρωτ. 2915/21.7.2009 Πράξης της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού του Γ.Π.Α. αλλά και των περισσότερων πράξεων, που αφορούν στη βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη της Σ.Π. (βλ. παρ. 7), απαιτείται, επιπρόσθετα, σύμφωνα με τα ανωτέρω εκτεθέντα (παρ. 21, ΝΣΚ 232/2019, παρ. 29), να εκφέρει η Διοίκηση (υπηρεσιακό συμβούλιο) ειδικά αιτιολογημένη κρίση ως προς τη συνδρομή τόσο των λόγων δημοσίου συμφέροντος, που επιβάλλουν την χωρίς χρονικό περιορισμό ανάκληση των παράνομων διοικητικών πράξεων, λαμβανομένου υπόψη ότι οι διοικητικές πράξεις που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση των δημοσίων υπαλλήλων, συνάπτονται αμέσως προς την ομαλή λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας, η έκδοση, δε, ανακλητικών πράξεων αποβλέπει σαφώς στην υπηρεσία του δημοσίου συμφέροντος (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 1253/2006) και ως εκ τούτου, ασκείται κατά δεσμία αρμοδιότητα (πρβλ. ΟΛΝΣΚ 280/2016, παρ. 9), όσο και τυχόν λόγων δόλιας ή υπαίτιας συμπεριφοράς της Σ.Π., με σκοπό την παραπλάνηση των διοικητικών οργάνων να προβούν στην αναγνώριση του μεταπτυχιακού της τίτλου και τη χορήγηση σε αυτήν του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών, αλλά και στην ευνοϊκότερη βαθμολογική και μισθολογική της εξέλιξη, λόγω της ύπαρξης του εν λόγω μεταπτυχιακού τίτλου. Το υπηρεσιακό συμβούλιο του Γ.Π.Α., προκειμένου να αποφανθεί με ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, πρέπει να λάβει υπόψη τα δεδομένα της προκείμενης υπόθεσης και να σταθμίσει ειδικά όλα τα στοιχεία αυτής, συνυπολογίζοντας ότι το πρόβλημα με τον συγκεκριμένο μεταπτυχιακό τίτλο είναι γενικότερο σε όλο το Δημόσιο, όπως προκύπτει και από την έκθεση ελέγχου της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, καθώς

όσοι υπάλληλοι τον κατέχουν και τον έχουν αναγνωρίσει, έχουν τύχει της αντίστοιχης βαθμολογικής και μισθολογικής εξέλιξης.

Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, η οποία απαρτίστηκε από τον Αντιπρόεδρο του Ν.Σ.Κ., Σπυρίδωνα Παπαγιαννόπουλο και το Νομικό Σύμβουλο Χρήστο Μητκίδη (ψηφοί 2), η Διοίκηση έχει διακριτική ευχέρεια να ανακαλεί τις παράνομες ατομικές διοικητικές πράξεις (βλ. ΝΣΚ 232/2019), για να επιτευχθεί, δε, σωστή χρήση αυτής συνάδουσα με τους κανόνες της λογικής, της επιείκειας και της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, θα πρέπει να λάβει υπόψη όλα τα στοιχεία της συγκεκριμένης υπόθεσης και να εκτιμήσει όλα τα πραγματικά περιστατικά, όπως την εν γένει σωστή υπηρεσιακή ανταπόκριση στα καθήκοντα της υπαλλήλου, όπως προκύπτει από το φάκελο της υπόθεσης, καθώς και το γεγονός της μη δικαιολογημένης αδράνειας της Διοίκησης (κυρίως του Παντείου Πανεπιστημίου αλλά και του Γ.Π.Α.), να επιλύσει το επίμαχο ζήτημα, του οποίου την ύπαρξη γνώριζε.

30. Περαιτέρω, όσον αφορά στο χρόνο ανάκλησης των προαναφερόμενων παράνομων διοικητικών πράξεων, εάν, δηλαδή, η ανάκληση αυτών θα ανατρέξει στο χρόνο έκδοσής τους ή θα ενεργήσει για το μέλλον, και συνακόλουθα, εάν θα καταλογιστούν οι αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές, κατά τη συζήτηση ενώπιον του Τμήματος διατυπώθηκαν, επίσης, δύο γνώμες:

Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, η οποία απαρτίζεται από τη γνώμη της Προέδρου του Τμήματος, Βασιλικής Δούσκα, Αντιπροέδρου του Ν.Σ.Κ. και των Νομικών Συμβούλων Ευφροσύνης Μπερνικόλα, Αδαμαντίας Καπετανάκη, Κυριακής Παρασκευοπούλου και Ευάγγελου Μαρίνη (ψηφοί 5), η ανάκληση των ανωτέρω διοικητικών πράξεων, που αφορούν στην υπηρεσιακή κατάσταση της υπαλλήλου, ως μη σύννομων, ανάκληση, η οποία νομίμως διενεργείται, κατ' εξαίρεση, μετά την πάροδο πενταετίας από την έκδοσή τους, για λόγους δημοσίου συμφέροντος, εξεταζομένου, επιπλέον, από τη Διοίκηση της ύπαρξης τυχόν δόλου εκ μέρους της υπαλλήλου, θα ανατρέξει στο χρόνο έκδοσής τους, οπότε θεωρείται νομικώς, ότι αυτές δεν εκδόθηκαν ποτέ. Συνακόλουθα, ανακύπτει θέμα επιστροφής των αποδοχών που έλαβε η υπάλληλος, χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις προς τούτο. Σε περίπτωση άρνησης επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, (άρθρο 24 παρ. 3 ν. 4354/2015), αυτά θα καταλογιστούν σε βάρος

της υπαλλήλου, από τα αρμόδια, κατά νόμο, όργανα, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 96 του ν. 4270/2014 (άρθρο 33 προϊσχύοντος ν. 2362/1995), ανεξάρτητα από τη συνδρομή ή μη υπαιτιότητας στο πρόσωπό της, βάσει αντικειμενικών αποκλειστικά στοιχείων. Είναι διάφορο το ζήτημα, ότι η υπάλληλος έχει τη δυνατότητα, στο πλαίσιο άσκησης έφεσης κατά της πράξης καταλογισμού, κατ' άρθρο 80 του ν. 4129/2013, να προβάλλει τη σωρευτική συνδρομή των προϋποθέσεων, που σύμφωνα με τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οδηγεί στην άρση του καταλογισμού, κατ' εφαρμογή της αρχής της χρηστής διοίκησης.

Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, η οποία απαρτίζεται από τη γνώμη του Αντιπροέδρου του Ν.Σ.Κ., Σπυρίδωνος Παπαγιαννόπουλου και των Νομικών Συμβούλων Χρήστου Μητκίδη, Μιχαήλ Τζουβάρα και Νικολάου Μουκαζή, με την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Φωτεινή Καμπισιούλη, Πάρεδρος του Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο), η, κατά τα ανωτέρω, νομίμως διενεργούμενη κατ' εξαίρεση, ανάκληση των παράνομων ευμενών διοικητικών πράξεων, που αφορούν στην υπηρεσιακή κατάσταση της υπαλλήλου, θα πρέπει να ενεργήσει για το μέλλον και όλες οι συνέπειες της ανάκλησης να προέλθουν για το μέλλον. Και τούτο διότι με τις πράξεις αυτές χορηγήθηκαν στην υπάλληλο περιοδικές παροχές και μάλιστα για μεγάλο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα η τελευταία να αποκτήσει σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση, ότι είχε νόμιμο τίτλο απόληψης και διατήρησης των χορηγηθεισών παροχών, ενώ η εκ των υστέρων αναζήτηση αυτών από τη Διοίκηση, πρέπει να είναι έγκαιρη, προσήκουσα και συνεπής (πρβλ. ΟΛΕ.Σ. 748/2017). Τα ανωτέρω ισχύουν, υπό την προϋπόθεση της έλλειψης τυχόν δόλου στο πρόσωπο της ευνοηθείσας από τις παράνομες διοικητικές πράξεις υπαλλήλου, γεγονός που πρέπει να εξετάσει η Διοίκηση, η οποία πρέπει να εκτιμήσει, εάν τυχόν οι καταβληθείσες παροχές εισπράχθηκαν καλόπιστα και περαιτέρω, εάν συντρέχει οικονομική (ολική ή μερική) αδυναμία απόδοσής τους (ΟΛΝΣΚ 280/2016, παρ. 16), καθόσον η επίρριψη του βάρους στην τυχόν καλόπιστη λαβούσα, η οποία για μεγάλο χρονικό διάστημα σχημάτιζε τη δικαιολογημένη πεποίθηση ότι ήταν δικαιούχος των παροχών αυτών, διαταράσσει, άνευ ετέρου, τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού, της ανάκτησης, δηλαδή, των άνευ νόμιμης αιτίας χορηγηθεισών παροχών και της προστασίας της περιουσίας του προσώπου αυτού.

Επομένως, στην περίπτωση αυτή η ανάκληση των προαναφερόμενων παράνομων διοικητικών πράξεων θα ενεργήσει για το μέλλον, με αποτέλεσμα όλες οι συνέπειες της ανάκλησης να προέλθουν για το μέλλον, χωρίς να σκοπείται αναδρομική αποκατάσταση της νομιμότητας σε σχέση με τις περιουσιακής φύσης ωφέλειες, που έχει αντλήσει η Σ.Π. από την τότε υφιστάμενη κατάσταση.

31. Τέλος, κλήση της υπαλλήλου σε προηγούμενη ακρόαση δεν απαιτείται, καθόσον η έκδοση των δυσμενών για την ίδια ανακλητικών πράξεων οφείλεται σε γεγονός αντικειμενικό, και τούτο διότι δεν συνέτρεχαν οι νόμιμες προϋποθέσεις ούτε για την έκδοση της πράξης χορήγησης επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών στη Σ.Π. ούτε για την, εν συνεχεία, βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη της τελευταίας, για το λόγο, ότι ο μεταπτυχιακός τίτλος, που η ίδια προσκόμισε στην υπηρεσία, δεν ήταν το απαιτούμενο από τη νομοθεσία μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης σε επίπεδο masters, με αποτέλεσμα η υπάλληλος να μην είναι, κατά τον επίμαχο χρόνο, κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών και συνεπώς δικαιούχος των ανωτέρω παροχών.

Εφόσον, όμως, η Διοίκηση εξετάσει τη συνδρομή τυχόν λόγων δόλιας συμπεριφοράς εκ μέρους της υπαλλήλου, λόγων, δηλαδή, που συνδέονται προς υποκειμενική συμπεριφορά της, πρέπει να τηρηθεί η διαδικασία της προηγούμενης ακρόασης αυτής, κατ' εφαρμογή των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου 6 του ν. 2690/1999, καθώς η προηγούμενη ακρόαση συνιστά ουσιώδη τύπο της διαδικασίας έκδοσης ανακλητικής πράξης και επιπλέον απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας αυτής, καθ' ο μέρος η προηγούμενη ακρόαση μπορεί να επιδράσει στη διαμόρφωση της κρίσης της Διοίκησης.

Απάντηση

32. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδοτεί

Κατά πλειοψηφία, ως εξής:

α) Η ανάκληση από το όργανο που την εξέδωσε, ως μη σύννομης, της με αριθμ. 2/16.7.2009 απόφασης (πρακτικού) του υπηρεσιακού συμβουλίου του Γ.Π.Α., η οποία εκδόθηκε χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προς τούτο προϋποθέσεις, είναι υποχρεωτική και δεν ανήκει στη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης. Συνακόλουθα, καθίστανται υποχρεωτικά ανακλητές, από το όργανο που τις εξέδωσε, και όλες οι διοικητικές πράξεις, οι οποίες εκδόθηκαν στη συνέχεια και αφορούσαν τόσο στη χορήγηση του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών όσο και στη βαθμολογική και μισθολογική κατάταξη και εξέλιξη της Σ.Π., στο μέτρο που για την υπηρεσιακή αυτή μεταβολή λήφθηκε υπόψη η κατοχή από την υπάλληλο του Πιστοποιητικού Παρακολούθησης ως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, καθόσον ελλείπει το νόμιμο έρεισμα αυτών, συντρεχούσης, δε, περιπτώσεως, πρέπει να ακολουθήσει τυχόν επανακατάταξη της υπαλλήλου στο σωστό μισθολογικό κλιμάκιο. Για τη νομική θεμελίωση της ανάκλησης, η οποία νομίμως ενεργείται πέραν της πενταετίας, απαιτείται ειδική αιτιολόγηση της Διοίκησης με επίκληση λόγων δημοσίου συμφέροντος ή δόλιας συμπεριφοράς της υπαλλήλου.

β) Η ανάκληση, ως μη σύννομων, των ανωτέρω διοικητικών πράξεων, η οποία νομίμως διενεργείται χωρίς χρονικό περιορισμό για λόγους δημοσίου συμφέροντος, εξεταζομένου, επιπλέον, από τη Διοίκηση της ύπαρξης τυχόν δόλου εκ μέρους της υπαλλήλου, θα ανατρέξει στο χρόνο έκδοσής τους, οπότε θεωρείται νομικώς, ότι αυτές δεν εκδόθηκαν ποτέ και οι αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές αναζητούνται, σύμφωνα με τα άρθρα 24 παρ. 3 ν. 4354/2015 και 96 του ν. 4270/2014.

Ομόφωνα ως εξής:

Κλήση της υπαλλήλου σε προηγούμενη ακρόαση δεν απαιτείται, καταρχάς, καθόσον η έκδοση των δυσμενών για την ίδια ανακλητικών πράξεων οφείλεται σε γεγονός αντικειμενικό, και τούτο διότι δεν συνέτρεχαν οι νόμιμες προϋποθέσεις ούτε για την έκδοση της πράξης χορήγησης επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών στη Σ.Π., ούτε για τη βαθμολογική και μισθολογική κατάταξη και εξέλιξή της.

Εφόσον, όμως, η Διοίκηση εξετάσει τη συνδρομή τυχόν λόγων δόλιας συμπεριφοράς εκ μέρους της υπαλλήλου, λόγων, δηλαδή, που συνδέονται

προς υποκειμενική συμπεριφορά της, πρέπει να τηρηθεί η διαδικασία της προηγούμενης ακρόασης αυτής, κατ' εφαρμογή των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου 6 του ν. 2690/1999, καθόσον η προηγούμενη ακρόασή της συνιστά ουσιώδη τύπο της διαδικασίας έκδοσης των ανακλητικών πράξεων και επιπλέον μπορεί να επιδράσει στη διαμόρφωση της κρίσης της Διοίκησης.

Θεωρήθηκε

Αθήνα, 10/03/2021

Η Πρόεδρος

Βασιλική Δούσκα

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Φωτεινή Καμπισιούλη

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.